galviai ereliai ovale, liūtai bei dvigalviai ereliai kampuose. Po juodo priesmėlio sluoksniu atidengtas įžemis – melsvas molis (šlynas).

Žvalgymų metu aptikti permaišyti judinto pobūdžio juosvo priesmėlio sluoksniai. Po jais, 70 cm gylyje, fiksuoti pakloti elektros tinklai. Surinkti 187 XVII–XX a. radiniai perduoti MLIM.

Daržų Street

In 2023, detailed excavations and a survey were carried out at 9A and 14 Daržų Street in Klaipėda, covering an area of 27 m^2 (Fig. 1). The excavations uncovered partial foundations attributed to a late 18th-century post office building and a 19th-century brick fence (Fig. 2). In the areas of trench 2 that were undisturbed by later cuts, a layer of black sandy loam was recorded at an average depth of 1.1–1.3 m and measured 40–90 cm in thickness, with finds spanning the 17th–18th centuries (Fig. 3).

Alma Lekniutė

Naujoji Uosto gatvė 3

2023 m. pradėti ilgai planuoti buvusios pramoninės AB „Laivitės“ teritorijos sutvarkymo darbai. Ši teritorija yra Dangės upės dešiniajame krante, šalia jos eina kelias link Senosios Smiltynės perkėlos. Naujosios Uosto g. 3 sklypas užima didelį plotą nuo Naujosios Uosto gatvės ŠR dalyje iki Kuršių marių – PV.

Turimi istoriniai rašytiniai šaltiniai apie šios vietos raidą ir užstatymą iki XVIII a. yra lakoniški. Istorikai daugmaž šioje vietoje nurodo buvus Didžiąją Vitę. Pirmą kartą Vitė prie Klaipėdos paminėta 1437 m. mokesčių mokėtojų sąrašuose. XVI a. viduryje prie marių buvo du žvejų kaimai: Mažoji Vitė ir buvusi arčiau Dangės upės – Didžioji Vitė. 1540 m. Didžiojoje Vitėje buvo dvidešimt apmokestintų sodybų (Tatoris J. *Senoji Klaipėda*. Vilnius, 1994, p. 49–50). Kaip ir visame Klaipėdos mieste, esminių pokyčių įvyksta XVIII a. II pusėje, kai imti naikinti miestui augti trukdę gynybiniai įtvirtinimai. Pamažu ima augti Dangės upės Š dalyje įsikūrusio Naujamiesčio reikšmė. XVIII a. II pusėje išaugus medienos prekybai, Naujosios Uosto g. 3 sklype įrengta jai reikalinga infrastruktūra: prie upės stovėjo sandėliai, trys vėjinės lentpjūvės, prie kyšulio buvo iškastas specialus kanalas rąstams paduoti į lentpjūves, netoli Pilies tilto – gyvenamieji namai, sodas. Po didžiojo Klaipėdos miesto gaisro 1854 m. sklype toliau vystyta uosto veikla, teritorija, į kurią patenka struktūros, buvo muitinės teritorija. Nuo XX a. vidurio vidinė muitinės teritorija buvo užstatyta įvairiais gamybiniais uosto pastatais.

Šios gatvės sklypas ilgą laiką buvo pramoninė zona, archeologiniai tyrimai pirmą kartą sklype atlikti 2019 m., tačiau informacijos apie šios vietos raidą nesuteikė. Aptikti radiniai datuojami XVIII a. pabaiga–XX a. (*ATL 2019 metais*, p. 515, nr. 169). Dauguma kitų tyrimų vykdyta palei sklypo PR ir ŠR ribas. Daugiausia fiksuoti XIX–XX a. sluoksniai, XVIII a. pustyto smėlio ir sluoksniai susidarę Dangės potvynių metu (*ATL 2022 metais*, p. 586, nr. 94; *ATL 2020 metais*, p. 670, nr. 86; *ATL 2018 metais*, p. 640, nr. 150; *ATL 2011 metais*, p. 392–394; p. 636, nr. 57).

2023 m. pradėti žvalgomieji tyrimai ties Naujosios Uosto g. 3 sklypo ŠR riba, kur numatyta įrengti atraminę sienutę tolimesnių žemės kasimo darbų saugumui. Buvo ištirti 3 2x1 m dydžio šurfai (6 m^2 plotas) (1 pav.). Šurfe 1 fiksuoti vien XX a. datuojami sluoksniai.

Šurfe 2 apie 25 cm gylyje atidengtas apardytas XIX a. pabaigos–XX a. I pusės grindinys,

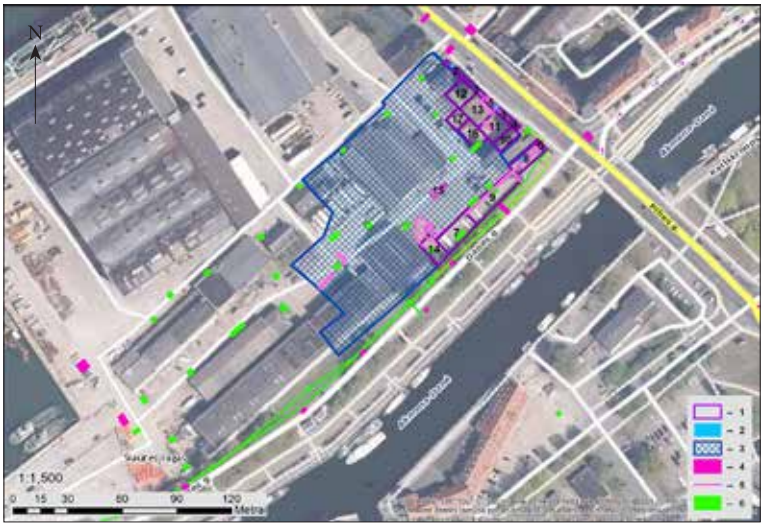

1 pav. Naujosios Uosto g. 3 Klaipėdoje tyrimų vietos situacijos planas: 1 – 2023 m. tirtos perkasos ir numeracija; 2 – šurfų vietos; 3 – žvalgymai užstatymo vietoje; 4 – žvalgymai tinklų prieduobių vietose; 5 – atidengtos struktūros; 6 – ankstesni archeologiniai tyrimai. A. Lekniutės brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – 2023 trenches; 2 – test pits; 3 – survey area; 4 – surveyed utility trenches; 5 – masonry structures; 6 – past excavation areas.

kuris visiškai atidengtas tolimesnių detaliųjų tyrimų metu (2, 3 pav.). Grindinys klotas ant niveliacinio smėlio, sudarytas iš skaldytų akmenų. Nuo 1,05 m gylio tirtas vidutiniškai 30 cm storio, o P kampe iki 90 cm storio juodas priesmėlis. Šiame sluoksnyje surinkta XVIII–XX a. buitinės ir statybinės keramikos fragmentų. Giliau nuo 1,35 m gylio iki 45 cm storio buvo tamsiai pilkas smėlis, kuriame surinkta XVI–XVII a. buitinės keramikos: puodų, puodynių, koklių fragmentai. Įžemis – balsvas smėlis pasiektas 1,85–1,95 m gylyje.

Šurfe 3 archeologinis sluoksnis fiksuotas nuo 1,1 m gylio. Čia 50–80 cm storio juodo priesmėlio sluoksnyje rasta XVII a. kaolino pypkutės ir čerpės fragmentų. Žemiau, nuo 1,6–1,8 m gylio, preparuotas rusvas smėlis su XVII a. buitinės keramikos šukių, smulkių koklių ir molio tinko fragmentais. Nuo 1,86 m



2 pav. Šurfas 2 iš PV ties Naująja Uosto gatve: 1 – XIX a. pabaigos–XX a. I pusės grindinys; 2 – sluoksnis su XVIII–XX a. radiniais; 3 – XVI–XVII a. sluoksnis; 4 – XVI a. sluoksnis. N. Brazdeikio nuotr.

Fig. 2. Test pit 2 situated at 1 Naujoji Uosto Street, viewed from the SW: 1 – pavement (late 19th–first half of the 20th century); 2 – layer with finds from the 18th–20th centuries; 3 – layer dating to the 16th–17th centuries; 4 – 16th-century layer.

iki 2,7 m gylio fiksuota į įžemį įgilinta duobė be radinių jos užpilde. Įžemio (žvyro) lygmuo yra apie 1,95–2,1 m gylyje.

Šurfuose aptikus archeologinį sluoksnį, toliau vykdyti detalieji tyrimai (iš viso 1700 m^2 plotas). Pagal detaliųjų tyrimų metu užfiksuotus rezultatus galima tirtas perkasas suskirstyti į du plotus. Plotas 1 yra ŠR sklypo dalyje, palei Naująją Uosto gatvę. Plotas 2 yra PR sklypo dalyje, lygiagrečiai Dangės gatvei (1 pav.).

Plotui 1 priklauso perkasos 1–5, 10–13, 16–17. Bendras ploto dydis siekia 871 m^2. Tirto ploto Š dalyje (perkasa 2) fiksuotas tik XX a. sluoksnis be radinių. Archeologinis sluoksnis su radiniais atidengtas tik nuo perkasos 3 PR–R kryptimi. Nuo H_{abs} 2,63 m lygio fiksuotas XVII a. I pusės–XVIII a. juodas humusingas priesmėlis, siejamas su žema pelkėta vieta. Sluoksnis tolygiai žemėja PR kryptimi, kur perkasoje 10 jis fiksuojamas nuo H_{abs} 1,85–2,13 m. Minimo sluoksnio storis siekia 30–95 cm. Sluoksnyje rasta XVII a. I pusės–XVIII a. radinių – butelių šukių, buitinės keramikos – puodų, puodynių gelsva ir balta glazūra, dubenų, lėkščių šukių, ąsotėlių fragmentų, plokštinių koklių juoda ir žalia glazūra, Georgo Vilhelmo 1627 m. sidabrinis šilingas, dauguma monetų smarkiai korodavusios ir neįskaitomos.

Po priesmėliu daugumoje perkasų buvo siaurais horizontais sluoksniuoti pilko, rusvo smėlio ir humuso sluoksniai, rodantys, kad ši vieta buvo užliejama Dangės upės potvynių. Sluoksnio storis siekė nuo 25 iki 60 cm. Š–ŠR sklypo dalyje sluoksnis atidengtas aukščiausiai – H_{abs}1,90–2,17 m lygyje ir žemėjo Dangės upės kryptimi link PR iki H_{abs} 1,27 m. Radinių šiame sluoksnyje buvo daugiausia – rasta XVI–XVII a. puodynių, dubenų, lėkščių šukių, plokštinių koklių fragmentų su žalia glazūra ir treliažo arba augaliniais ornamentais, dubeninių koklių fragmentų, perkasoje 11 rastas beveik sveikas

3 pav. Perkasose 5 ir 13 atidengtas XIX a. pabaigos–XX a. I pusės grindinys 1 iš ŠR. N. Brazdeikio nuotr.

Fig. 3. The pavement exposed in trenches 5 and 13, dating to the late 19th–first half of the 20th century, viewed from the NE.



(trūksta tik kairiojo kampo papuošimo) karūninis koklis (4 pav.), kaolino pypkių kotelių.

Plote 1 perkasose 5 ir 13 plačiau atidengtas jau minėtas *grindinys 1*. XIX a. II pusėje–XX a. I pusėje grindinys užėmė apie 54 m^2 plotą, akmenų dydis siekė nuo 17x14 iki 23x16 cm. Dar vienas grindinys 5 fiksuotas perkasoje 11, balto smėlio sluoksnyje. Struktūra datuojama XIX a. I puse, ją sudaro skaldyti raudonų plytų fragmentai, 8x6, 14x10, 16x11 cm dydžio akmenys.

Įžemio – žvyro atidengimo lygmuo taip pat rodo žemėjimą PR–PV kryptimi. Tirto ploto Š dalyje įžemis atidengtas jau H_{abs} 2,44 m lygmenyje ir žemėja daugiau nei per metrą link perkasų 10 ir 16 iki H_{abs} 0,94–1,31 m.

Plote 2, į kurį įeina perkasos 6–9, 14, 15 (829 m^2 plotas), sluoksnių stratigrafija ir archeologinio sluoksnio gylis yra kiek kitokie, didesnė pamatų ir grindinių liekanų koncentracija. Čia XX a. pilko priesmėlio ir griuvenų sluoksniuose rasti dar 3 grindiniai (3–4, 6), 3 plytų ir akmenų



4 pav. Perkasoje 11 rastas XVI a. pabaigos–XVII a. vidurio karūninis koklis, puoštas vaza su gėlių puokšte A. Šipo nuotr.

Fig. 4. A late-16th-century crown stove tile depicting a bouquet in a vase, found in trench 11.

0 10 cm

mūrų fragmentai (1, 4–6). Grindinys 3 atidengtas perkasoje 9, sudarytas iš neskaldytų ir netaisyklingai skaldytų akmenų. Struktūra datuojama XIX a. II puse–XX a. pradžia ir yra siejama su neišlikusio muitinės pastato vidiniu kiemu. Grindinys 3 siejasi su mūru 1, kuris tęsiasi 57 m per perkasas 6, 8–9, PV jo dalis sutampa su perkasos 7 ŠR sienele. Mūro sudėtis įvairi – vietomis jį sudaro bet kaip sumestos raudono molio plytos be rišimo požymių, ŠR dalyje mūrą

5 pav. Perkasoje 9 fiksuotas mūras 1. A. Lekniutės nuotr.

Fig. 5. Masonry structure 1 from trench 9.



sudaro cementinio pagrindo skiedinys su pavienėmis raudono ir geltono molio plytomis, PV dalyje jis yra mūrytas iš raudono molio plytų ir rištas cementinio skiedinio pagrindu (5 pav.), greta pamatas dėtas tik iš akmenų, be rišamosios medžiagos. 1856 m. plane mūras sutampa su apželdinto ploto riba, gali būti siejamas su mūrinės tvoros pamatu. Dalis mūro 1 yra išmūryta virš struktūros 5, kuri siejama su 1942 m. plane žymimu pastatu. Mūras 5 galėjo iškilti XX a. pr. Jo cokolinę dalį sudaro įvairaus dydžio akmenys, cementinio pagrindo siūlės tarp jų tvarkingai užglaistytos. Į PR nuo mūro 1 atidengtas dar vienas *mūras 4* – uosto statinys. Struktūra yra 2,3–2,15 m dydžio, jos vidinėje dalyje rasta tam pačiam individui priklausančių kaulų fragmentų, degėsių, kalkių, plytų nuoskalų, stiklo šukių. Mūras 4 datuojamas XX a. viduriu.

6 pav. Perkasos 7 PR sienelės pjūvis: 1 – 4 horizontas – XX–XXI a.; 2 – 3 horizontas – XIX a.; 3 – 2 horizontas – XVIII a.; 4 – 1 horizontas – XVI–XVIII a. vidurys. A. Lekniutės nuotr.

Fig. 6. SE section of trench 7: 1 – 4th horizon (20th–21st centuries); 2 – 3rd horizon (19th century); 3 – 2nd horizon (18th century); 4 – 1st horizon (16th–mid-18th centuries).

Greta esančioje perkasoje 8 po mūro 1 pamatine dalimi rastas grindinys 4, jis datuojamas XIX a. I puse. Grindinio fragmentas nedidelis, 2,25–4,88 m ilgio, 1,8 m pločio, sudarytas iš vidutinio smulkumo 7x5, 12x8 cm dydžio akmenų. Sklypo viduryje perkasoje 15 atidengtas *grindinys 6*. Struktūra buvo 9 m ilgio, 1–3,4 m pločio, sudaryta iš 11x9, 22x14, 7x6 cm dydžio neskaldytų akmenų. Grindinys apardytas ankstesnių inžinerinių tinklų klojimo metu. Datuojamas XIX a. II puse–XX a. I puse. Grindinio vieta turėjo būti tarp 1944 m. aerofotografijoje matomų pastatų.

Archeologinio XVI–XVIII a. sluoksnio viršus plote 2 atidengtas žemesniame lygyje nei plote 1. Čia sluoksnis fiksuojamas nuo 2–2,5 m gylio – H_{abs} 1,87 m (Š dalyje, prie Dangės ir Naujosios Uosto gatvių sankryžos) ir jo viršus žemėja PV kryptimi iki H_{abs} 0,72 m. Plote 2 dauguma radinių buvo rasta rudo, pilko ir balto,



vietomis sluoksniuoto siaurais humusingais horizontais smėlio sluoksnyje, kurio storis buvo 40–60 cm. Čia vyravo smulkios tamsiai pilkos neglazūruotos šukės, rudos ir gelsvos spalvos glazūros buitinės keramikos šukės, plokštiniai kokliai žalia glazūra, stiklinių butelių dugnų šukės. Perkasoje 7 nuo H_{abs} 0,58–0,69 m atidengtas supiltinės kilmės smėlio ir žvyro sluoksnis (6 pav.) su pavieniais žmonių palaikų fragmentais, kurie priklausė 8 individams. Sluoksnyje taip pat rasta XVI–XVIII a. juodos neglazūruotos keramikos šukių, vėlyvojo geležies amžiaus pasaginė segė kampuotais galais, be sagties dalies, 1653–1654 m. sidabrinis Frydricho Vilhelmo šilingas, 1763 m. *Civitatis rigensis* 1 šilingas, daugumą rastų monetų sudarė šilingai ir grašiai. Įžemis – žvyras, jis prasideda H_{abs} 1,30 m lygmenyje R tirto ploto dalyje (perkasa 6) ir žemėja iki H_{abs} 0,17 m PV kryptimi, link Kuršių marių.

Žvalgymai atlikti apie 9154 m^2 plote – inžinerinių tinklų prieduobių vietose ir sklypo vietose, kuriose nebuvo archeologinio sluoksnio. Žvalgymų metu fiksuota daug perkasimų, susidariusių įrengiant inžinerinius tinklus, uosto sandėlių infrastruktūrą, mazuto talpyklas. Vyrauja juodo priesmėlio sluoksniai su griuvenomis ir žvyro, smėlio sluoksniai be radinių arba su XX a. radiniais – butelių, plytelių šukėmis, buitinėmis šiukšlėmis. Nukasant aplink mazuto talpyklas susidariusį naftos produktais užterštą sluoksnį, atidengtas grindinys 2 ir mūrai 2–3. *Grindinys 2* yra taisyklingo pusapskritimio formos, plotis 1–5,8 m, ilgis – iki 18 m, sudarytas iš neskaldytų 10x5, 30x16 cm dydžio akmenų. Datuojamas XIX a. I puse. Į ŠR nuo grindinio atidengti 2 mūrai. Visų pirma buvo atidengtas XX a. II pusės *mūras 2*, kuris naudotas kaip mazuto talpos pagrindas. Stačiakampė 3,5x2,02 m dydžio struktūra mūryta iš raudono molio plytų. Po šiuo mūru atidengtas mūras 3. Struktūros plotis siekia 7 m, ilgis 7,3 m, ją sudaro 57x41x24–38x31x13 cm dydžio skaldyti ir neskaldyti akmenys. V dalyje yra įgilinta 1,65x1,2 m dydžio medinė dėžė, kurios ŠV sienelės viršutinė dalis yra mūryta iš 6 eilių raudono molio plytų, rištų cementinio pagrindo skiediniu. Dėžė buvo užpildyta juodu priesmėliu ir XIX a. II pusės–XX a. buitinėmis šiukšlėmis – gyvulių kaulais, lėkščių, puodų vazų šukėmis, sulankstytais metaliniai katilais. Mūras 3 yra siejamas su pastatu, kuris kartografiniuose šaltiniuose žymimas nuo 1857 m., matomas ir 1944 m. aerofotografijoje.

Kasant PV žvalgyto ploto dalyje atidengta medinė XIX a. 6–8 dešimtmečių *krantinės tvirtinimo konstrukcija*. Iš kranto pusės konstrukciją sudaro vertikaliai vienas šalia kito sukalti dvigubo pjovimo 25–27 cm pločio, 8 cm storio, 1,2 m ilgio poliai, kurie remiasi į sukaltus tokius pat dvigubo pjovimo polius. Tada horizontaliai keliomis eilėmis kloti tokių pat matmenų poliai, į kuriuos ir buvo atremti anksčiau aprašyti poliai. Iš buvusios vandens pusės konstrukciją remia masyvūs 28–30 cm skersmens, skirtingais atstumais sukalti poliai. Į ŠV nuo įtvirtinimo, buvusio kanalo vietoje, fiksuotas durpės sluoksnis, po juo pilkai melsvas smėlis. Krantinės aplinkoje rasta 1862 m. karalienės Viktorijos pensas. Poliui iš įtvirtinimo buvo atlikti dendrochronologiniai tyrimai (dr. A. Vitas), pušies mediena datuota 1854 m. Inventorinti 2314 radiniai perduoti MLIM.

3 Naujoji Uosto Street

In 2023, exploratory and detailed excavations and a field survey were carried out at 3 Naujoji Uosto Street in Klaipėda, covering a total area of 10,854 m^2 (Fig. 1). The site was situated in the Naujamiestis borough, where a fishing settlement called Vitė once existed, according to 15th-century historical sources.

With the flourishing of the timber trade from the 18th century onwards, port infrastructure development began at the site. The exploratory excavations comprised three 2 x 1 m test pits (6 m^2), two of which revealed deposits from the 16th–18th centuries and a pavement from the late 19th–first half of the 20th century (Figs. 2, 3). The field survey covered 9,154 m^2 and encompassed utility trenches and parts of the site that held no archaeological layers – only 20th-century deposits were recorded. The detailed excavations covered 1,700 m^2, revealing 19th- to 20th-century layers (1–2.5 m thick) and 16th- to 18th-century layers (25–90 cm thick). The respective surfaces of these layers reached greater depths in the SE direction, towards the River Dangė (Fig. 6). Overall, the excavations and survey revealed 6 segments of pavement (Fig. 3) dating from the first half of the 19th to the first half of the 20th century, 5 partial brick and stone masonry structures (Fig. 5) dating from the late 19th–first half of the 20th century, and a wooden wharf support structure from the 1850s–1870s. The site yielded a total of 2,314 finds (Fig. 4), and some individual human bones were found in the gravelly backfill deposits.

Alma Lekniutė

Tiltų gatvė 1

2023 m. Klaipėdoje, sklype Tiltų g. 1, esančio pastato pamatai yra avarinės būklės, todėl prieš juos sutvirtinant buvo atlikti detalieji tyrimai. Sklype 2012 m. T. Ivanauskas atliko žvalgomuosius tyrimus, kad įvertintų tų pačių pamatų būklę. Šurfai tirti iki 0,7–1,5 m gylio, fiksuoti XX–XXI a. perkasti ir ankstesnių žemės judinimo darbų metu supilti sluoksniai, susidarę pastato statybos ir restauravimo metu (*ATL 2012 metais*, 2013, p. 665, nr. 70).

Remiantis kartografiniais šaltiniais, tyrinėtas sklypas prie Dangės upės greičiausiai suformuotas po XVII a. vidurio. Aiškesnės sklypo suformavimo priežastys nėra žinomos, tačiau vertinant istorinį kontekstą tai galėtų būti susiję su gynybinių krantų įrengimu ir upės krantų tvirtinimu. Vėlesniuose miesto planuose iki XIX a. vidurio sklype nebuvo detalizuojamas užstatymas, jis žymimas tik 1839 m. Klaipėdos miesto plane. Aptariama teritorija nukentėjo 1854 m. gaisro metu, po kurio miesto adresų knygose iki 1915 m. nenurodomas joks užstatymas. 1915–1916 m. sklype buvo pastatytas ir iki šiol yra išlikęs bei saugomas jugendo stiliaus pastatas, kuriame veikė Klaipėdos miesto taupomoji kasa (UK 1185). XX a. 3 dešimtmetyje pastatytas priestatas, kurio pamatai buvo fiksuoti šių tyrimų metu.

Detaliųjų tyrimų metu ištirtos 2 perkasos, 67 m^2 plotas (1 pav.). Perkasos tirtos iki 1–2 m gylio. Perkasoje 1 atidengti 3 šuliniai su įvairiais inžineriniais tinklais. Perkasos V dalyje vyrauja XX a. perkasti sluoksniai. Tik keliose vietose po perkasimais galima išskirti apie 25 cm storio rusvo ir balto smėlio sluoksnį, po kuriuo fiksuotas iki 10 cm storio degėsių sluoksnis. Permaišytuose sluoksniuose rasta XVII–XIX a. buitinės keramikos (keptuvės rankenos dalių, dubenų, lėkščių, puodų dugnų bei sienelių su pakraštėliais), plokštinių koklių žalia ir juoda glazūra bei čerpių fragmentų. V perkasos dalyje apie 1,15–1,3 m gylyje atidengtas XVIII a. datuojamas netašytų akmenų grindinys (2 pav.). Jį sudaro įvairaus nuo 6x5 iki 25x18, 27x21 cm dydžio akmenys. Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos posėdyje nuspręsta grindinį įtraukti prie Klaipėdos senamiesčio (UK 16075) vertingųjų savybių. Panašiame lygyje kaip ir grindinys, 1,2 m gylyje, atidengta pirma medinė struktūra, kurią sudaro du netašyti, lygiagrečiai paguldyti rąstai. Struktūros